

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Før vi går over til næste sag på dagsordenen, vil jeg gerne meddele, at jeg håber, vi kan nå at behandle denne og den følgende samt den sidste sag på dagsordenen i dag, men at jeg regner det for udelukket, at vi kan nå behandlingen af sagerne nr. 8 og 9: Anden behandling af forslag til lov om kommunal udligning og første behandling af forslag til lov om udskrivning af skat til amtskommunen. Behandlingen af disse to lovforslag må så udsættes til i morgen.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om realkreditinstitutioner.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 159) findes i tidenden sp. 4967, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2279).

Der var stillet 12 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der stillet følgende ændringsforslag:

Af Sigsgaard og Kjær Rasmussen:

Til § 9. Efter stk. 2 indsættes som nyt stykke:

„Stk. 3. Til privatejede udlejningsejendomme, hvortil byggetilladelse er givet efter 1. januar 1971, kan der ikke ydes lån.“

Bemærkninger.

Forslaget tilsigter efterhånden at afskaffe privateje af udlejningsejendomme. Vedtages det, vil forslagsstillerne til 3. behandling foreslå de nødvendige konsekvensændringer, herunder en sådan forøgelse af rammen for det almenyttige byggeri, at en rimelig stigningstakt i det samlede boligbyggeri opnås.

Fristen 1. januar er valgt for at undgå, at private taber væsentlige beløb på vidt fremskredne byggeprojekter, der efter forslaget ikke vil være basis for at gennemføre.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Kampmann: I socialdemokratiets ordførertaler i forbindelse med dels forslagene af 9. december 1969, dels realkreditforslaget, som kom til behandling i folketinget i april, tilkendegav vi, at vi nærede en betydelig betænkelighed ved en række punkter i realkreditforslaget. Blandt de vigtigste af disse var: For det første at forslaget ikke gav sikkerhed for en tilstrækkelig strukturrationalisering af den eksisterende realkredit. For det andet at styringsmulighederne over for realkreditinstitutionerne var for beskedne. For det tredje at man med en regulering af realkrediten kun opnåede at regulere en lille flig af det samlede kapitalmarked. For det fjerde at det almenyttige byggeri gennem en nedsættelse af lånegrænserne ville få sin finansielle status forringet. For det femte at kommunerne ville blive særlig hårdt ramt ved de nye restriktioner af deres lånemuligheder.

Som bekendt er der indgået et femkantet forlig om realkrediten. Socialdemokraterne er gået med til dette forlig, fordi vi gennem ændringsforslag til realkreditlovforslaget har set en lang række af vore hovedsynspunkter imødekommet, således som jeg lige har fremhævet, og som det vil fremgå af det følgende.

Der bliver inden den 1. januar 1975 sikret låntagerne adgang til enhedsprioritering, hvorved et forbrugervenligt realkreditsystem vil være etableret.

Der sikres de ansatte en øget indflydelse, idet disse får en lovhjemlet adgang til at få oprettet samarbejdsudvalg til behandling af spørgsmål, som har en væsentlig betydning for de ansattes forhold, herunder påtænkte indskrænkninger i eller omlægning af instituttets virksomhed. Der skal også gives repræsentanterne for de ansatte adgang til at overvære og tage ordet på instituttets generalforsamling, ligesom de ansatte er sikret adgang til at kunne få deres problemer og deres synspunkter med hensyn til instituttets virksomhed forelagt for instituttets bestyrelse.

Afviklingen af kreditforeningsrepræsentanternes dobbeltstilling nedtrappes, som ønsket af os, fra 15 til 10 år.

Ud fra det synspunkt om, at det må være rimeligt med en egentlig lovgivning, der omfatter hele kapitalmarkedet, har udvalget opnået økonomiministerens tilsagn om

[Kampmann.]

at iværksætte en videregående analyse af forholdet på det danske kapitalmarked. Udvalget har indstillet til regeringen, at denne undersøgelse snarest iværksættes og gennemføres hurtigt med henblik på overvejelser om et fortsat lovgivningsarbejde.

Boligministeren får også adgang til at udpege en repræsentant til de enkelte styrelser for realkreditinstitutionerne. Socialdemokratiet henstiller til boligministeren, at han benytter denne adgang, og at han med jævnlige mellemrum indkalder de pågældende repræsentanter, således at en egentlig koordineret styring ved de ansvarlige for den økonomiske politik over for realkreditinstitutterne rent faktisk vil kunne finde sted.

Socialdemokraterne har under udvalgsarbejdet tilkendegivet en vis betænkelighed ved, at man gennem tillægslånene automatisk skulle belåne de konstaterede papirværdier, således som de opføres i forbindelse med ejendomsvurderingerne hvert 4. eller 5. år. Regeringen har i denne forbindelse givet tilsagn om nøje at ville følge udviklingen på tillægsbelåningsområdet, ikke blot under den nuværende afviklingsperiode, men også i tiden derefter. Såfremt der måtte vise sig tendenser til, at udstedelsen af disse lån trods de skærpede vilkår skulle overstige det niveau, som har været gældende under obligationsrationeringen, vil regeringen træffe foranstaltninger med henblik på at sikre, at der ikke ad denne vej sker en uønsket forøgelse af obligationstilgangen.

For så vidt angår mulighederne for at finansiere forbedringer i boligejendomme, har man fået den procentsats, som forbedringen skal udgøre af den samlede værdi, nedsat fra 25 til 15. Dette vil i praksis sige, at mindre forbedringer end tilsigtet i det oprindelige forslag vil kunne lånfinansieres fordelagtigt.

For det almenyttige byggeri har man sikret en rent faktisk forhøjelse af lånegrænsen fra 90 til 92 pct. Princippet bliver, at man fastholder beboerindskuddet på de 6 pct. Dertil lægger man lån ydet af det almenyttige byggeri landsbyggefond på grundlag af normaliseringsbidragene fra den ældre boligmasse. Da dette beløb efter socialdemokraternes skøn kun vil kunne andrage ca. 2 pct., vil lånegrænsen for den øv-

rige finansiering herefter automatisk blive hævet til ca. 92 pct. Ønsket om at sikre det almenyttige byggeri har været et af kardinalpunkterne for socialdemokratiet.

Et andet kardinalpunkt har været ønsket om at lempe de meget, meget restriktive foranstaltninger mod kommunernes lånoptagning. Ifølge indenrigsministeriets cirkulære af 1. april i år har indenrigsministeriets foranstaltninger over for kommunerne væsentligst koncentreret sig om følgende to forhold:

Man har for det første ønsket at gribe ind over for kommunernes frie valg af långiver. Dette blev gjort på den måde, at man, ansat hvem långiveren var, fastlagde en maksimal løbetid på 15 år. Man overså herved fuldstændig, at en lang række långivere aldrig låner ud med en løbetid på mindre end 25-28 år, hvorved kommunerne rent faktisk ville blive afskåret fra lånekilder — forsikringssselskaber, pensionskasser m. v. — som efter mit skøn vil andrage over 1/2 milliard kr. om året. Dette forhold er nu ændret, således at kommunerne som hidtil, før den 1. april 1970, frit kan vælge långiver; blot skal kommunerne som generel restitutionsperiode anvende 15 år, dog således, at de særlige vækstkommuner, dvs. kommuner med en gennemsnitlig befolkningstilvækst over de sidste 3 år på 5 pct., efter en glidende skala vil kunne få bevilget en restitutionsperiode på op til 25 år.

Det andet område, hvor de stramme restriktioner ville have ramt kommunerne, var i henseende til deres lånfinansiering af skoler, sygehuse og administrationsbygninger. Forliget indebærer på dette område, at væstkommunerne og kommuner med et særligt skolebehov får mulighed for at belåne skolebygninger med almindelig realkredit, dvs. med en lånegrænse på op til 40 pct. Regeringen havde oprindeligt tænkt sig en løbetid for disse lån på 20 år, men efter forhandlinger i udvalget er et forlig indgået om, at denne løbetid udstrækkes til 30 år.

Da Københavns kommune i forhold til de øvrige kommuner i landet anvender særlige finansieringskilder, fortrinsvis udenlandske lån, og derfor ikke vil blive begunstiget af den almindelige lempelse af kreditgivingen over for kommunerne, er der opnået tilsagn om, at Københavns kommune vil kunne låne 50 mill. kr. ekstra i udlandet, således at

[Kampmann.]

en egentlig ligestilling mellem kommunerne på dette område opnås.

Endelig indgår i forliget adgangen til særlig kredit for kontor- og forretningsjendomme samt en forhøjelse af den almindelige kredit for landbrugsejendomme fra 40 til 50 pct. Socialdemokratiet kan acceptere disse lempelser.

Det er aldrig uden betænkeligheder, man tilslutter sig et så stort forlig som det foreliggende. Socialdemokraterne har nøje afvejnet fordelene ved at indgå et forlig, således som jeg opregnede dem her ved anden behandling, mod et forligsforslags ulemper. Der er ingen grund til at skjule, at forslaget også indeholder ulemper, ikke mindst tendensen til en fordyrelse af parcelhusbyggeriet. Det har dog for socialdemokraterne været afgørende, at der også i forliget vil ligge en prisdæmpende virkning for køb og salg af fast ejendom.

Efter forligets indgåelse er vi blevet opmærksom på, at der måske foreligger visse overgangsproblemer i forbindelse med belåning af byggeri med en byggetilladelse givet i 1969, uden at denne er blevet udnyttet endnu. Endvidere vil det måske være rimeligt at overveje realkreditsystemets indførelse i Grønland. Jeg vil gerne bede om boligministerens kommentarer hertil, hvorefter vi kan drøfte problemerne i udvalget mellem anden og tredje behandling.

Med disse ord skal jeg anbefale forslaget med de foreliggende ændringsforslag. Dog foreligger der et ændringsforslag til anden behandling fra VS, som går ud på, at belåning af private beboelsejendomme ikke skal kunne finde sted. Socialdemokratiet kan ikke anbefale dette ændringsforslag, idet vi bemærker, at der allerede med det foreliggende forslag gives det almenyttige byggeri en præference i belåningen.

Knud Østergaard: Det ærede medlem hr. Kampmann omtalte de overvejelser vedrørende forliget, som var gjort i socialdemokratiet. Jeg røber nok ikke nogen hemmelig-

hed ved at sige, at tilsvarende overvejelser har været gjort i mit parti, og når vi er nået til et resultat, er det selvfølgelig også, fordi vi har fundet, at dette forlig er acceptabelt for os.

Jeg tror, at en af grundene til, at vi er nået så vidt som til et stort forlig på dette meget vigtige økonomiske område, er foruden politiske grunde og selve udvalgsarbejdet også det oplæg, vi i sin tid modtog fra boligministeren. Jeg har sjældent her i folketinget, som jeg sagde ved første behandling, mødt et så smidigt oplæg, men dog smidigt i den forstand — som boligministeren dengang udtrykte sig — at vi ikke måtte tabe målet af syne: at forslaget skulle tilsigte at forbedre økonomien og stabilisere obligationsmarkedet, hvilket ville føre til nye, højere kurser og dermed til en lavere rente. Jeg er glad for, at dette mål fortsat er i sigte; det er det, der er meningen med denne lovgivning.

Jeg vil gerne som generel bedømmelse af lovforslaget i dets nuværende form sige, at det er min opfattelse, at vi nu får en bedre lov end den, der oprindelig var foreslået. Jeg skal ikke i denne sene eftermiddagstid gå i alt for mange enkeltheder om lovforslaget, men vil gerne pege på nogle af de forbedringer, som har været grundlæggende for, at mit parti kan gå ind for lovforslaget i den form, det nu får.

Jeg vil gerne for det første nævne fusionerne. Der foreligger nu en klar køreplan for den rationalisering, der forestår. Grundlaget for forhandlingerne mellem boligministeren og realkreditinstitutterne er i orden, og vi kan nu øjne det fremtidige mønster. Mit parti er i den forbindelse tilfreds med fremskyndelsen til 1975 af en enhedsprioritering for den sektor, der omfatter boligejendomme, kontor- og forretningsjendomme samt hoteller.

For det andet er vi meget tilfredse med de lempelser, der angår erhvervslivet. Det var en ting, jeg omtalte under første behandling her i salen, hvor jeg pointerede den meget skarpe deling efter lånegrænser, som efter

[Knud Østergaard.]

det oprindelige forslag kom til at gælde for industri, butikshandel og håndværk samt for landbrugserhvervet, gartnerierhvervet og skovbruget, der jo, hvad der blev påpeget dengang, har en meget lav omsætnings-hastighed i forhold til visse andre erhvervs-grene. Vi mener, at vi har vundet meget ved de ændringer, som foreslås på dette område. Det betyder meget for det konservative folkeparti.

For det tredje finder jeg, at de ændringer som drejer sig om kommunerne, er af gunstig art. Vi er under udvalgsbehandlingen blevet meget opmærksom på ikke mindst situationen i udviklingskommunerne og her ikke mindst situationen omkring skolebyggeriet, og derfor kan også vi af den grund tilslutte os forslaget som helhed.

For det fjerde sker der en forenkling, der gør den almindelige realkredits grænse sammenfaldende med lånegrænsen for førsteprioritetslån, og en sådan forenkling er altid velkommen. Den er det i særlig grad i et så stort lovområde som det, vi beskæftiger os med nu.

For det femte finder vi, at også afviklingen af dobbeltstillingerne i institutterne, idet afviklingsperioden nu maksimeres til 10 år i stedet for som oprindeligt foreslået 15, er noget, der gør forslaget bedre.

Endelig for det sjette vil vi pointere, at bestemmelsen om de ansattes samarbejdsudvalg og taleret over for bestyrelserne, hvor de kan fremføre deres synspunkter, indebærer en betydelig forbedring. Det samme gælder dette, at pensionsretten er fastslået i et lovforslag. Det er vel første gang, at vi vedtager et lovforslag, som betyder en demokratisering af de ansattes rettigheder på et så stort område som her.

Vi har altså vurderet det ud fra disse fordele, og derfor kan jeg sige, at mit parti går ind for det, hvorimod vi ikke kan stemme for det ændringsforslag, der foreligger fra VS' side.

fb Thyregod: Det er naturligvis med tilfredshed, vi konstaterer, at det er lykkedes her inden anden behandling at nå til enighed om dette forslag til en reform af realkreditlovgivningen. Når det lykkedes at opnå et sådant forlig, skyldes det efter min opfattelse, at der fra alle partiers side var vilje til

at mødes og finde hinanden i politiske løsninger af disse spørgsmål og — bør jeg måske også nævne — en dygtig udvalgsledelse, hvilket jeg tror man også fra oppositionens side er enig i.

Selv om lovforslaget er af begrænset omfang, er det ret vidtgående, for så vidt som det omfatter hele realkreditområdet. Kreditforeninger, hypotekforeninger og reallånefonde er alle omfattet af loven, og det er derfor klart, at der er væsentlige interesser knyttet til den, også af økonomisk karakter; idet kreditgivning i fast ejendom faktisk udgør ca. 12 milliarder kr. årlig. Det er klart, at dette beløbs størrelse gør det naturligt, at når man som led i den økonomiske politik må gribe ind over for andre områder, må man også gribe ind på dette område. Det er sket her ud fra det ønske, at kreditudviklingen og renten ikke skulle løbe løbsk. Hertil kommer, at realkreditkommissionen havde lagt grunden gennem sit arbejde vedrørende strukturproblemet, men at spørgsmålet om løbetider og lånegrænser faldt ind under et andet udvalgs kompetence, nemlig det såkaldte Kurt Hansen-udvalg, der havde afgivet betænkning om nedsættelse af løbetider og lånegrænser. Det er klart, at et kreditsystem vil virke som inflationskilde, såfremt en inflationsskabt værdistigning på fast ejendom kan belånes og belånes igen med høje lånegrænser og endda op til 60 år. Det er baggrunden for Kurt Hansen-udvalgets betænkning.

Den 9. december forelagde økonomiminister Nyboe Andersen en plan her i folketinget, omfattende 12 punkter, hvoraf en række allerede har været behandlet i dag, nemlig dem, der står i forbindelse med dels den sociale fond, dels boliglovgivningen. Et enkelt punkt, nemlig boligsparekontrakterne, har tidligere været behandlet. De punkter, som nu står tilbage, omhandler realkreditlovgivningen, og det er altså på disse punkter, partierne har kunnet enes. Baggrunden for dette 12 punkts program var betalingsbalanceproblemet, hvor også kreditspørgsmålet måtte gå ind i billedet sammen med finanspolitikken og nu også senere indkomstpolitikken.

For strukturen på realkreditområdet indfører man nu i modsætning til tidligere en tolagsordning. Grænsen mellem de to lag kommer til at gå ved 40 pct. bortset fra

[Ib Thyregod.]

landbruget, hvor den går ved 50 pct., hvilket skyldes, at Dansk Landbrugs Realkreditfond giver særlig realkredit op til 70 pct. Kreditforeningerne havde selv over for udvalget stillet forslag om, at første lag skulle gå til 50 pct. Det skete i forbindelse med spørgsmålet om fusionerne i første lag, da 66²/₃ pct.s grænsen samtidig faldt væk. Udvalget har ikke ment at kunne følge kreditforeningerne på dette område; man mente, det ville give kreditforeningerne omtrent samme låneadgang, som de har i øjeblikket, hvilket de for så vidt også selv har givet udtryk for i en henvendelse til udvalget. Derfor er der sket denne begrænsning til 40 pct. for den almindelige realkredit. Dette beklages fra kreditforeningernes side, men jeg håber, at der vil blive mulighed for også under den nye struktur at finde frem til en fornuftig løsning med de lånegrænser og løbetider, som nu kommer til at foreligge.

Det fremgår af forslaget, at de fusioner, som nu skal finde sted, skal ske såvel i første lag som i andet lag, og at hypotekforeningerne i andet lag skal konkurrere med reallånefondene. Endvidere fremgår det, at der inden 1975 skal gennemføres en enhedsprioritering. Det vil naturligvis give vanskelige forhandlinger mellem institutionerne, inden disse fusioner kan gennemføres, og yderligere inden enhedsprioriteringen kan gennemføres, men jeg håber, boligministeren er enig med mig i, at de problemer, som skal løses i denne forbindelse, skal løses i samarbejde med realkreditinstitutterne, således at vi kan nå til et rimeligt resultat.

Principielt mener jeg, at enhedsprioritering er rigtig. Realkreditkommissionen er for så vidt også gået ind for det som princip og regeringen ligeledes, selv om man har givet udtryk for, at det bør gennemføres i to tempi. Det er det, som nu sker med virkning fra 1975. Man kan diskutere, om det skulle have været 1975, senere eller eventuelt tidligere, og der er fortsat den mulighed, at man fra institutternes side kan gå hurtigere frem og allerede inden 1975 gennemføre fusionerne. Man kan også overveje, på hvilken led fusionerne skal gå, netop i relation til spørgsmålet om enhedsprioritering.

For reallånefondene gælder det, at de må frigøre sig for bankernes indflydelse, såfremt

de skal kunne virke som enhedsprioriteringsinstitutter, og allerede nu tages der skridt til en vis frigørelse fra bankerne gennem debitorrepræsentationerne i foreningernes bestyrelse. Der ligger noget meget værdifuldt i de nuværende realkreditinstitutter, og det er klart, at når de har virket siden 1850, bør de bevares. Men de bør tilpasses den nye tid, og det er det, realkreditkommissionen har været inde på, og som man nu altså har forhandlet videre om i folketinget.

Også andre områder inden for pengemarkedet må man se på. Jeg tænker på banker og sparekasser og naturligvis også på det, man kalder „det grå pengemarked“. Vi har overvejet spørgsmålet om gælds begrænsning; men det aktuelle er, om vi skal fortsætte vore overvejelser med hensyn til den øvrige del af kreditmarkedet, således at der sker en rimelig kreditbegrænsning, og således at det ikke blot smitter af og giver udvigelser på andre områder.

Også for kommunerne gælder det, at der sker indskrænkninger, og det gælder naturligvis fortsat, specielt for realkreditområdet. Med hensyn til forsikringslånene har man fundet en løsning, således at der kan bevares lån herfra af det nuværende sædvanlige omfang under forudsætning af, at man internt afskriver disse lån over 15 år, således som det fremgår af betænkningen. Der vil ske visse ændringer i indenrigsministerens cirkulære af 1. april 1970. Herom er vi enige, og vi mener, at man har fundet frem til en rigtig løsning på dette spørgsmål, hvor der også er taget hensyn til udviklingskommunerne og den øgede gældsbyrde, der påhviler netop disse kommuner.

Baggrunden for forslaget er jo, at obligationsudbuddet stadig er steget. Som følge heraf er der sket den renteutvikling, som vi alle kender. Må jeg nævne nogle tal i denne forbindelse: fra 1860 til 1919 havde vi en gennemsnitsobligationsrente på 4¹/₂ pct., i 1920erne på 5,5 pct., i 1930erne på 4,9 pct., i 1940erne på 4,2 pct. i 1950erne på 5³/₄ pct. og i 1960-65 på op mod 9 pct., og nu er vi altså over de 10 pct. Dette skyldes bl. a. det meget omfattende udbud af obligationer, og derfor er det nødvendigt, at der sker indskrænkninger også i kreditgivning mod pant i fast ejendom. Der er således stillet krav om øget opsparing med hensyn til parcelhuse, erhvervsejendomme, sociale bo-

[Ih Thyregod.]

ligningselskaber og en række andre områder, hvorom jeg kan henvide til forslaget.

Formålet er også her at standse ejendomsprisernes stigning, og regeringen håber, at dette vil ske gennem de forslag, som her foreligger. I denne forbindelse kunne det være naturligt at se lidt nærmere på, om ejendomsvurderingerne er rimelige, set i relation til det niveau, som nu kommer til at foreligge. Jeg vil i denne forbindelse gerne gøre opmærksom på, at det, man vurderer efter, når man foretager en vurdering efter værdien i handel og vandel, er den købesum, der opnås, men med udstedelse af pantebrev og uden hensyn til, at disse eventuelt sættes til en kurs. Det er altså ikke kontantprisen, men købesummen med en vis kontant udbetaling. Spørgsmålet er, om dette i virkeligheden er rimeligt. Sælger man en ejendom og får et pantebrev, sættes dette normalt til en kurs. Man må i det hele taget se på spørgsmålet om ejendomsvurderingerne, når man nu ved dette lovforslag holder igen på ejendomsprisstigningen. Belåningen af fast ejendom er derfor indgået i de foranstaltninger, som er et led i regeringens politik på dette område.

Jeg kan herefter gå ind for de ændringsforslag, som er stillet af ministeren og tiltrådt af udvalget, derunder også om boligministeriets mulighed for at indstille repræsentanter i bestyrelsen for realkreditinstitutterne, en adgang, som allerede findes for sparekassernes vedkommende.

Der er dog et par enkelte problemer tilbage til behandling i udvalget mellem anden og tredje behandling. Jeg vil gerne nævne spørgsmålet om realkrediten for Grønland. Der har sidste sommer været en ekspedition til Grønland fra realkreditinstitutterne, som har set på spørgsmålet om realkrediten i Grønland. Der er i øjeblikket ikke mulighed for at give realkreditlån, men man er gået ind for at skabe mulighed for, at der gives sådanne realkreditlån. Vi har allerede på Grønland en bank og en sparekasse, og det er vel naturligt, at man på Grønland ikke skal være henvist til disse institutter alene. Der er også den mulighed, at realkreditinstitutterne kan komme til at virke på Grønland, og derfor ser jeg gerne, at man finder en løsning på dette spørgsmål.

Endelig skal jeg sige om det ændringsfor-

slag, som er stillet af hr. Sigsgaard og hr. Kjær Rasmussen, at det kan vi ikke stemme for. Forholdet er det, som det fremgår af bemærkningerne, at det tilsigter efterhånden at afskaffe privateje af udlejningsejendomme, med andre ord går ind for en socialisering af hele udlejningsejendomsområdet. Det er et synspunkt, vi ikke kan dele, og vi kan derfor ikke stemme for ændringsforslaget.

Niels Helveg Petersen: Den lovgivning om realkredit, som der her er opnået bred enighed om, tiltrækker sig vel i øjeblikket ikke den store politiske eller folkelige interesse, men efterhånden som den viser sine virkninger i praksis, vil den komme til at berøre et meget stort antal mennesker. Alle, der søger lån til bolig eller erhverv, vil møde de forandringer, der sker ved denne lovgivning, i deres dagligdag.

Der er tale om at gennemføre en ganske omfattende reform. Realkrediten har i sine væsentlige træk været uændret i en årrække. Den har været det med hensyn til de mange forskellige institutioner med deres forskellige alder, oprindelse, formål og geografiske virkeområde; den har også været det med hensyn til løbetider og lånegrænser, og der har på den måde opsamlet sig et meget stort behov for ændringer. Dette behov ser man bl. a. i den vældige stigning i antallet af obligationer, der årlig udstedes, i den ændrede levetid og funktionsdygtighed for fast ejendom og i det stigende behov for større kapitaldannelse, altså større opsparing bag investeringerne.

Det er for mit parti tilfredsstillende, at det under udvalgsarbejdet er lykkedes at nå til enighed om hurtigt at stræbe henimod en enhedsprioritering. Der var i realkreditkommissionen principiel enighed om dette. Der var det allerede med regeringens første oplæg, hvor man sagde, at denne mulighed skulle holdes åben, og der har været det i udvalget. Fordelene ved enhedsprioriteringen er mange, og mange af dem er af såre praktisk art. Der bliver kun tale om én vurdering, ét betalingssted, ét opkrævningssted, reduceret tinglysningsbesvær og forskellige andre fordele.

Senest i 1975 vil enhedsprioriteringen slå igennem, for så vidt angår boligbyggeriets

[Niels Helveg Petersen.]

finansiering. Når man ikke kan skride til gennemførelse af enhedsprioriteringen straks, hænger det meget nøje sammen med, at et enhedsprioriteringssystem ikke vil kunne fungere med et meget stort antal realkreditinstitutioner. Det forudsætter en forudgående, yderligere koncentration, og det er den, der skal gennemføres i de kommende år for at danne basis for enhedsprioriteringen.

Hvad løbetider og lånegrænser angår, er med det, der nu gennemføres, hovedsigtet i regeringsoplægget af december fastholdt. Jeg er ud fra de synspunkter og vurderinger, der lå bag redegørelsen af 9. december, tilfreds med, at der sker en nedsættelse af løbetiden og lånegrænserne. Jeg er også tilfreds med, at der sker en opdeling i almindelig og særlig realkredit. Jeg mener, det var en naturlig måde at gribe sagen an på, når man på den ene side ønskede at bevare i videst muligt omfang den frie adgang til at belåne fast ejendom og på den anden side bygge nye elementer af formålsbestemt kreditgivning ind i systemet.

Tillægslånene bliver ved denne lovgivning stærkt begrænset. De kan kun udstedes for 10 år og kun inden for rammerne af den såkaldte almindelige realkredit. Det har i udvalget været diskuteret, hvor meget der opnås herved. Der er ingen tvivl om, at en del af den tillægsbelåning og omprioritering, der hidtil har fundet sted, vil finde sted alligevel ad andre kanaler. Men det væsentlige er, at man ikke hermed belaster obligationsmarkedet; dermed opnås vel, at tillægsbelåning og omprioritering bliver mere konjunkturfølsom, når de ikke knyttes som hidtil til en automatisk låneadgang.

Kommunernes låneadgang har været noget centralt i udvalgets drøftelser. Jeg vil gerne slå fast, at der, som det fremgår af betænkningen, har været enighed om, at en forøgelse af kommunernes selvfinansiering bør tilstræbes. Det er et naturligt ønske og nødvendigt, stillet over for den vældige forøgelse af den kommunale låntagning, som vi har oplevet i de sidste år. Dette sigte er fastholdt, men der gennemføres lempelser for vanskeligt stillede kommuner og især for vækstkommuner, som får lempelser både med hensyn til almindelig låntagning og med hensyn til deres optagelse af realkredit.

Jeg vil videre pege på, at der med reglen om de ansattes medbestemmelse tages endnu et skridt på vejen henimod at få moderniseret vor lovgivning på dette område. For et øjeblik siden behandlede folketinget boliglove, som udvidede beboerdemokratiet. Her ser vi et eksempel på, at man inden for institutioner med stor samfundsmæssig betydning stadfæster det ansatte personales ret til at blive hørt og tale med om de beslutninger, der træffes, og som vedrører dem ganske voldsomt i de kommende år, fordi der bliver tale om en stærk forenkling og rationalisering. Det er eksempler, bare fra i dag, på, at medbestemmelssynspunkterne ligesom siver ind i lovgivningen, og det tror jeg er en lykkelig tendens. Det er vel ikke noget, der vækker den store opmærksomhed, men det er det praktiske arbejde, som med tiden kan give resultater, og som vi kan høste erfaringer af.

Så vil jeg godt sige til slut, at der med dette lovforslag for nogle kreditinstitutioners vedkommende vil ske en indsnævring og begrænsning af deres hidtidige muligheder for udlån. Nogle vil føle sig stærkt generet, andre vil måske være mere tilfredse; men man må over for dette erindre om sigtet, som er enhedsprioritering. I det øjeblik enhedsprioritering gennemføres, forhåbentlig og formentlig inden for en meget kort årrække, åbnes der muligheder for, at institutioner kan få adgang til låneområder, som de i dag med dette forslag afskæres fra.

Der er, set fra det radikale venstres synspunkt, her meget at være tilfreds med. Der sker en omfattende reform af selve strukturen og med løbetiderne og lånegrænserne en modernisering af det økonomiske grundlag. Jeg vil føje til, at der også i det radikale venstre er tilfredshed med, at der er politisk enighed om disse spørgsmål, og at alle partier har kunnet bevæge sig til at overvinde de betænkeligheder, som de vel hver for sig har haft.

Ømann: Da udvalget blev nedsat, var der jo lidt tvivl om, hvad det skulle kaldes. Det blev nedsat umiddelbart efter, at statsministeren havde holdt sin tale om, at man agtede at afskaffe de fundamentale svagheder i dansk økonomi. Det viste sig, da man tog lidt fat på disse fundamentale svagheder, at de løsninger, som skulle gennemføres, skulle

[Ømann.]

være samfundsmæssige løsninger, hvis de skulle hjælpe; det skulle være noget, der lugtede af socialistiske løsninger. Derfor måtte udvalget med den sammensætning, det nu engang havde, lade dem ligge, så vi fik perspektivet for vores arbejde indsnævret ganske betydeligt. Men vi kom frem til en løsning på et delområde, en partiel løsning, som endnu mangler meget for at være indbygget i den samlede økonomiske mekanik, i samfundsmeknikken.

Det er jo boligbyggeriet, der er hovedinteressenten i denne lovgivning, og vi har fra SF's side fremlagt vores principielle syn om, at udlejningsmassen skal være folkets eje, at finansieringen naturligvis skal ske ved det offentliges mellemkomst uden nogen som helst omkostningsforstyrrende dikkedarer, og at finansieringen skal ske på en sådan måde, at byggerytmen og en fornuftig tilrettelæggelse og planlægning af byggeriet sikres.

At det var en del af økonomien, vi diskuterede, viste sig også i, at vi ikke kom ind på den meget betydningsfulde „byggeriets B & W-rapport“. Skal man lave en begrænsning i udstedelsen af obligationer, tror jeg det er uhyre væsentligt at se på selve byggeriets omkostninger og på grundpriserne. Jo mere inflationsbefængt denne branche er, des flere obligationer skal man bruge, og des mere stiger kurstabet, des mere stiger lejen, des mere stiger lønningerne i samfundet.

Der bygges jo ikke så helt lidt i disse år, men bygges der billigst og efter behov? Jeg tror, man må sige, at der bygges dyrest muligt. De sidste tal fra 1969 viser, at 62 pct. af de opførte boliger er parcelhuse. Fra 1968 til 1969 skete der en eksplosion, nemlig en stigning på 50 pct. for parcelhusbyggeriet, fra 21.000 til 33.600.

Det er tydeligt, hvor profitten ligger inden for det private byggeri, idet antallet af nye private etagelejligheder er dalet fra 5.100 til 4.200. Det er altså en sektor af byggeriet, der er på retur. Lad mig i forbindelse med det ændringsforslag, der er stillet af VS, sige, at jeg ikke tror, det vil være rigtigt at gennemføre det i denne sammenhæng. Det ville have den virkning, at man overførte større midler til parcelhusbyggeriet, hvor det, som jeg talte for i udvalget, i og for sig ville have

haft større effekt at lægge et loft over parcelhusbyggeriet i denne situation.

Det er indlysende, at der sammen med denne reform hører virkeliggørelsen af det, der står tydeligt skrevet mellem linjerne i „B & W-rapporten“ for byggeriet. Vi har stordrift og stordriftens fordele, når det gælder om at brygge øl, og det er vel også godt. Mærkværdigvis har vi ingen tilsvarende rationel måde at lave boliger på, endnu.

Denne manglende sammenhæng i problemkredsen var umiddelbart generende, for resten både for regeringspartierne og for oppositionen, på et andet felt. Realkrediten er en vigtig del af kapitalmarkedet, men der er også andre, der låner penge ud: banker, sparekasser og forsikringselskaber, de hastigt fremvoksende pensionskasser af mere eller mindre privat karakter, det grå marked og det sorte marked. Når man klemmer en ballon i den ene ende, svulmer den anden ende op. Når der nu laves begrænsninger i den organiserede realkredit, så vil pengene søge hen til det grå og det sorte marked, til det uorganiserede pengemarked. Denne tendens vil stensikkert være til stede; der er en tradition i låntagningen som har holdt den noget tilbage, men vi har allerede set udviklinger i den retning. Derfor er den hellige grav ikke velforvaret, hvis man kun ser på den organiserede realkredit. De, der før var købere af obligationer, kunne finde på at begynde at låne direkte ud; det er disse tendenser, vi har set. Derfor lægger jeg vægt på, at det samlede udvalg tiltrådte, at der hurtigt skulle gennemføres undersøgelser med henblik på lovgivning om også resten af kapitalmarkedet, herunder det grå og det sorte.

Men, når dette er sagt, og hvis man bedømmer forslaget ud fra et mere beskedent perspektiv som en delreform på det bestående grundlag, må man dog indrømme, at der sker forbedringer i forhold til det tidligere, og meget klare forbedringer. Der er udsigt til en mere overskuelig struktur; antallet af foreninger og institutter skæres betydeligt ned. Da forslaget kom frem, regnede man med to kreditlag som det blivende mod forhen tre. Sondringen mellem almindelig realkredit og særlig realkredit gik i forslaget på tværs af de forskellige foreningers legale

[Ømann.]

lånegrænser. Nu er der dels garanteret enhedsprioritering inden 1975 — og før kan det vel næppe praktisk gennemføres — dels er der bragt orden på, hvem der skal yde hvilke lån, idet kreditforeningerne har fået monopol på den almindelige realkredit op til 40 pct., dog med undtagelsen for så vidt angår landbruget.

Denne gennemgående forenkling betyder naturligvis mindre bureaukrati, færre af de evindelige vurderinger, og den burde medføre mindre administrationsomkostninger. Der bliver plads til færre honorarhævere i foreningerne, og dobbeltstillingerne i kreditforeningerne skal nu afvikles over 10 år i stedet for som oprindelig foreslået 15 år. Staten får en repræsentant i bestyrelserne, og de ansatte får sikret repræsentation. På det strukturelle område er der altså klare fremskridt, og jeg har lyst til at sige, at her er der ydet en betydelig indsats fra boligministerens side. Jeg ved, at en ros fra min side måske ikke kan være ham ubetinget kær. Jeg vil dog sige, at det ikke er af den grund, at den fremsættes.

Om det rigtige i at nedbringe afdragstiderne har der været principiel enighed. Boligbyggeriet har opnået en relativt forbedret stilling i forhold til andre formål, som er langt stærkere nedskåret. Alligevel betyder de alt for korte afdragstider alt andet lige en forhøjelse af de årlige afdrag og dermed en forhøjelse af huslejen. Men forhøjelsen er efter min opfattelse beskeden og forsvindende i forhold til, hvad en renteforhøjelse og et kursfald ville bevirke, og derfor er den yderligere gennemførelse af lånerformen af betydning.

Også, hvad angår lånegrænser, er boligbyggeriet blevet relativt bedre placeret. For det sociale byggeri er sikret, at lejerindskuddet ikke kommer til at overstige 6 pct. Det allervigtigste ved reformen, hvad angår det økonomisk sanerende, er vel, at tillægslånene radikalt er nedskåret til en løbetid på 10 år. Hvis man tør håbe på nogen nævneværdig langtidseffekt af ændringerne, er det vel her, den skal ligge, men vel at mærke i forbindelse med en tilsvarende stramning på det uorganiserede marked. Det er vel, også her, vi vil opleve den største udskridning til det grå og det sorte marked; der er jo plads

til yderligere lån for milliarder af kroner i de vel snart 400.000 parcelhuse, der findes. I hvert fald halvdelen af dem indeholder en betydelig lånereserve.

Det er det, der overbeviser mig om, at vil man styre, må man styre over hele feltet — ikke blot realkredit, men hele lånemarkedet. SF har jo talt om økonomisk styring i de sidste mange år, og når man har det, plejer det at være tegn på, at tankerne snart vil blive alment politisk eje. Jeg må sige, at forslaget her principielt er en tiltrædelse af det synspunkt, at man mangler styring. Det er dog en meget svag styring og en meget grov styring. Forskelsbehandlingen efter brede kategorier som landbrug, forretning og industri er egentlig meningsløs. Det gælder om at finde ud af, hvilke landbrug, hvilke forretninger og hvilken form for industri samfundet har behov for at støtte, og så sætte støtten desto kraftigere ind.

Hvad kommunerne angår, havde indenrigsministeriet pr. 1. april i år udstedt et cirkulære, der vel nok ville kvæle det meste af den kommunale låntagning. Der er opnået betydelige lempelser af dette cirkulære. Man kunne selvfølgelig spekulere over, om man skulle have ladet det være i kraft og ladet Herstedernes kommune gå fallit. Det er længe siden; vi har haft eksemplet med Rødby kommune under administration, og måske kunne Herstederne have været et afskrækkende eksempel. Hvorom alting er: der opnåedes betydelige lempelser på områder, hvor der var et stort behov, nemlig for udviklingskommunernes låntagning i al almindelighed og på et specielt felt, nemlig skolerne, hvor der blev givet adgang til almindelig realkredit.

Det er jo krisen på obligationsmarkedet, der gav stødet til denne lovgivning. De lave kurser, den høje rente og den store låntagning er egentlig symptomer, reflekser af bastante lovmæssigheder ved det kapitalistiske samfund. Løsningerne her manifesterer en vis vilje til at gøre noget, når det dog bliver for galt. Vi kan jo håbe og bede til, at virkningerne bliver positive; jeg tror, det bliver nødvendigt at følge disse foranstaltninger op, men som sagt, hvad angår det rent-strukturelle, er der tale om klare fremskridt, og jeg skal derfor anbefale, at man stemmer for lovforslaget.

Sigsgaard: Hr. Ømann ville håbe og bede til, at det her kom til at give nogle gode resultater. Jeg tror, der bliver brug for begge dele. Jeg må sige, at jeg begriber ikke helt, at socialdemokratiet og SF er gået med i dette realkreditforlig. Der er selvfølgelig fremskridt i ændringsforslagene, men dels er de ikke store, dels er forslagens hovedvirkning uantastet, og den er jo, at de svage rammes og må betale, medens de stærkere klarer sig. Kortere lån og vanskeligere vilkår vil medføre endnu højere leje i nybyggeriet, og her er de boligsøgende de svage og dem, der rammes hårdest.

Inden for erhvervene rammer forslaget små og ny virksomheder, der har brug for megen og langsigtet kredit; efter forslagens vedtagelse bliver det sværere at starte en ny fabrik i Danmark. De store selskaber vil derimod klare sig. Forslaget rammer ikke A. P. Møller og tilsvarende selskaber; de låner bare i udlandet og er i øvrigt så velstående, at de låner penge ud. De bliver efter forslagens vedtagelse styrket på bekostning af de små, ny selskaber.

Landbruget får lidt bedre vilkår end de andre erhverv, selv om det selvfølgelig også rammes af forslagene, men de får lidt bedre vilkår; vi har jo venstre endnu her i folketinget, og det parti er jo altid god for en gang ekstra landbrugsstøtte og foretrækker som sædvanlig, at den gives i flæng til store og små brug, til veldrevne og til misrøgtede brug, og landbrugets fortrinsstilling efter forslaget er jo en slags camoufleret landbrugsstøtte, det kan vi lige så godt klart erkende.

Mange er glade for dette femkantede forlig, først og fremmest de, der lever af at låne penge ud til en pris, der ikke så helt sjældent nærmer sig åger; de får gode tider, endnu bedre end før, det vil blive det grå markeds tid. Derimod er der ingen grund til at tro, at forslaget vil føre til en væsentligt lavere rente — det har vi jo hørt fra flere ordføreres side at de tror på — men en lavere rente får man bl. a. gennem reduktion af de mange overflødige investeringer, som vi ser omkring os, og de forslag, som VS har fremsat om en reduktion af dem ved at afskaffe afskrivningsfiduserne, når ikke engang at komme til behandling i denne samling; i øvrigt står det jo klart, at den vej vil

man ikke gå og heller ikke de andre veje, der virkelig kunne føre til en lavere rente.

Lånelempelserne for kommunerne kan VS gå ind for, men det er stadig helt skævt, at private selskaber kan låne frit i udlandet, medens kommunerne bindes på hænder og fødder lånemæssigt. Samtidig med denne binding accepterer indenrigsministeren kommunale lån af bl. a. A. P. Møllers penge; som han ved giver A. P. Møller — og det gælder andre selskaber også — mange skattefrie millioner i kassen; det er et skævt system.

Ændringsforslagene kan vi støtte bortset fra nr. 7, som jeg beder om at vi får en afstemning om; det vil vi gerne stemme imod.

Men for at kunne vurdere ændringsforslag nr. 4 om samarbejdsudvalg i kreditinstitutter, som hr. Kampmann havde mange gode ord tilovers for, må jeg måske stille et ganske enkelt spørgsmål: får disse samarbejdsudvalg adgang til kontrol med regnskabsmaterialet, eller får de det ikke? Jeg tror, man kan måle værdien af dette ændringsforslag lidt ud fra det svar, der kan gives på dette spørgsmål.

VS har fremsat et ændringsforslag om, at der ikke længere skal kunne ydes lån til privat lejlighedsbyggeri efter en vis rimelig overgangsperiode. Jeg havde vel egentlig ikke ventet støtte allerede her i dag til et sådant forholdsvis vidtgående forslag. Hr. Kampmann krøb en smule udenom, så vidt jeg forstod det. Hr. Ømann sagde, at han havde megen sympati for dette forslag, bare det ikke lige var i dag, en anden dag kunne vi godt snakke om det, og det er jo den måde, man så tit her i folketinget slipper uden om at gennemføre ændringer af tingene på. Man siger: det hører ikke hjemme i denne lov, det hører hjemme i en anden lov, eller hvad man nu kan finde på, sådan at man kan udskyde sin stillingtagen.

Så sagde hr. Ømann en direkte forkert ting; han sagde nemlig, at hvis man gennemførte vores forslag, så ville det bare betyde, at der i stedet for blev bygget så mange flere parcelhuse. Det er ikke rigtigt. Der er udtrykkeligt sagt i bemærkningerne til ændringsforslaget — men det kan jo tænkes, at hr. Ømann ikke har læst dem — at såfremt der er flertal for at vedtage dette forslag, så bør man selvfølgelig foretage de

[Sigsgaard.]

nødvendige konsekvensændringer, og en af disse nødvendige konsekvensændringer bliver naturligvis at sætte det almennyttige byggeris kvota op. Men der har ikke været nogen grund for mig til at stille forslag om alle disse konsekvensændringer, før det viste sig, om der var tilslutning til ændringsforslaget, og det er der jo ikke noget der tyder på at der er.

Ændringsforslaget er i øvrigt fremsat ud fra den grundbetragtning, at det ene menneske ikke bør kunne eje og bestemme over andre menneskers bolig; dybest set er det et uværdigt system, vi dér har. Fri dispositionsret over boligen bør være en ret for alle, og den kan ikke forliges med privat ejendomsret til andres boliger. Desværre ved vi jo, at forslaget ikke kan vedtages. Tanken har stor tilslutning uden for folketinget, det er min erfaring, men lille tilslutning her; her er det jo nemlig de besiddendes repræsentanter, der er i flertal. Men med forslaget vil vi gerne være med til at sætte en diskussion i gang om de store linjer i boligpolitikken; kun gennem en sådan debat og aktivisering kan der skabes reelle ændringer, ikke gennem femkantede forlig.

Kai Moltke: Jeg må straks begynde med at sige, at jeg ikke har mindste lyst til at tilslutte mig dette brede femkantede forlig, som folketinget her i idyl inden aftenens senere højtidelige begivenheder nu går i gang med nogle få minutters saglige behandling af.

Jeg tror, at når man ikke har tid til at tale om enkeltheder, så vil jeg gerne sammenfatte mit indtryk af situationen således, at 5 partier her forsøger at komme ud af en situation ved at blive ved med at hælde vand i en spand, som man ved der er hul i. Det er lige akkurat den opfattelse, tror jeg, som efterhånden vil udkrystallisere sig, når man ser erfaringerne. Jeg vil da gerne også modtage belæring fra anden side, og den 29. januar stod socialdemokratiets ordfører ved den lejlighed, hr. Anker Jørgensen, og sagde

— folketingets forhandlinger 1969-70, sp. 2989:

„Der tales om inflation, men mon ikke alle snart er klar over, at der i vort økonomiske system er indbygget en inflationsmotor? Det er ikke lønnen, men det er spekulationen og gevinsten omkring jorden.“

Og hvis vi ser på de tal, som vi har i den foreliggende situation, så ser vi en ny rekord: vi har på 4 år haft en stigning i jordværdien fra 41 til 67 milliarder kr., men forslaget indeholder ikke noget som helst, som kan mindske denne stigning. Og hvis vi ser på ejendomsværdierne, har vi en stigning fra 150 til 243 milliarder kr., men dette forslag indeholder ikke én positiv anvisning på, hvordan man griber fat om nældens rod. Man kan selvfølgelig godt sætte huslejen yderligere op i nybyggeriet, hvor den skulle sættes ned, ved at sige, at løbetiderne for lånene skal gøres kortere og afdragene større. Man sætter omkostningsskruen i gang, selv om man siger, at omkostningerne skal begrænses. Man nærer måske en illusion om, at man får en vis rationalisering af obligationsmarkedet ved, at der udstedes færre obligationer, og ved, at de hurtigere skal indløses, men hvis udviklingen omkring jordpriserne fortsætter, er man jo ikke nået et skridt videre; så får vi jo blot et nyt tilløb, og jeg kan umuligt tro, at det at danne monopoler for långivning, det, at man ikke engang har institutioner at vælge imellem, skulle være nogen særlig brugbar løsning i den foreliggende situation. Jeg tror derfor, at vi meget hurtigt vil vende tilbage til spørgsmålet, fordi det vigtigste mangler.

Nu talte venstres ordfører, hr. Ib Thyregod, i et lidt tåget sprog om, at enhedsprioritering ville betyde, f. eks. at realkreditinstitutionerne frigjorde sig fra bankernes indflydelse. Jeg vil meget gerne have en jurists klare skildring af, hvilken bankindflydelse der i dag udøves gennem realkreditinstitutionerne. Hvad er det, man vil afvikle?

Og så siger alle: vi må få en 2. akt på denne lovgivning, for nu kommer jo konkur-

[Kai Møltke.]

rencen, og ballonen presses henimod det grå marked. Men vi er lige ved at slutte denne folketingsssamling, og det vil sige, at man giver det grå marked sommerferien til rådighed, indtil tinget træder sammen igen i efteråret, og sporene skal såmænd nok vise sig i den tid, der kommer. Der er andre ting, der skal realiseres senere for at nå frem til et holdbart enhedsrealkreditsystem. Foreløbig står vi ved de stigende udgifter til fremtidige boliger i det nye byggeri med en ny omdrejning af omkostningsskruen, og så har man visse fata morgana-drømme om, at man kan drikke af en spand vand med hul i bunden.

Jeg vil selvfølgelig stemme imod det foreliggende samfunds- og økonomiskadelige forslag.

Boligministeren (Hastrup): Efter at have trukket vejret dybt oven på at have hørt den sidste ærede taler vil jeg gerne rette en tak til folketingsudvalget for et meget omhyggeligt og sagligt arbejde med denne meget betydningsfulde reform. Jeg tror, det er af væsentlig betydning for denne reform, at den opnår så bred en tilslutning i folketinget, som det er tilfældet. Det er en reform, der vil berøre mange interesser: private menneskers interesser, erhvervslivets interesser, realkreditinstitutternes interesser. Det er godt at vide, at et næsten enigt folketing står bag det grundlag, som det kommende realkreditsystem skal hvile på.

Hr. Kampmann stillede mig det spørgsmål, om realkreditsystemet kan udstrækkes til også at omfatte Grønland, og en henvendelse er jo rettet til udvalget fra det udvalg, der er nedsat af realkreditinstitutterne og bankerne. Jeg må derom sige, at jeg har i dag sendt en skrivelse til udvalget, hvori jeg stiller mig positivt over for tanken, men noget tvivlende over for, om det bør gøres i forbindelse med realkreditloven eller i forbindelse med den lovrevision, der vil blive en følge af det arbejde, der udføres i det udvalg, der er nedsat om de særlige grønlandske boligforhold.

Til hr. Sigsgaards spørgsmål om medarbejdernes muligheder for at følge regnskabet vil jeg gerne sige, at realkreditinstitutternes regnskaber jo normalt offentliggøres. Boligministeriet kan pålægge realkreditinstitut-

terne at offentliggøre regnskaberne, og medarbejderne har efter de regler, der er fastlagt i lovforslaget, ret til at tage ordet på generalforsamlingerne og dér stille spørgsmål i tilknytning til regnskaberne offentliggørelse.

Ib Thyregod: Jeg nødsages næsten til for fuldstændighedens skyld at sige, at det, jeg sagde vedrørende realkreditinstitutterne og bankerne, drejede sig om reallånefondene, altså de nuværende tredjeprioritetsinstitutter, som skal frigøres fra bankindflydelse, når enhedsprioriteringen gennemføres, og det er der enighed om i udvalget.

Hermed sluttede forhandlingen

§§ 1-3, ændringsforslag nr. 1, § 4, således ændret, ændringsforslag nr. 2, § 5, således ændret, ændringsforslag nr. 3, § 6, således ændret, ændringsforslag nr. 4, § 7, således ændret, ændringsforslag nr. 5, § 8, således ændret, og ændringsforslag nr. 6

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslaget uden for betænkningen af *Sigsgaard* og *Kjær Rasmussen* (se sp. 6615).

forkastedes med 92 stemmer mod 3; 5 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

§ 9 med den foretagne ændring vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 7 om en ny affattelse af § 10

vedtoges med 98 stemmer mod 3.

§ 10 i den ændrede affattelse, §§ 11 og 12, ændringsforslag nr. 8, § 13, således ændret, ændringsforslag nr. 9 om en ny affattelse af § 14, § 14 i den ændrede affattelse, §§ 15-28, ændringsforslag nr. 10 om en ny affattelse af § 29, § 29 i den ændrede affattelse, ændringsforslag nr. 11, § 30, således ændret, og ændringsforslag nr. 12 om indsættelse af en ny paragraf

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af ligningsloven. (Ændringer vedrørende bolig i egen ejendom).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 78) findes i tidenden sp. 2503, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2209).

Der var stillet 8 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Grünbaum: Forslaget, som det vil se ud med finansministerens ændringsforslag, er jo tiltrådt af hele udvalget som led i forliget omkring realkrediten. Det følger heraf, at vi i udvalget har måttet bøje os imod hinanden, men det skal ikke skjules, at vi har været lidt betænkelige ved finansministerens ændringsforslag om ejerlejlighederne. Vi synes betydelig bedre om ministerens oprindelige forslag med de 5 pct. i lejeværdi på dette område. På den anden side er der ikke for ejerlejlighederne noget fradrag for vedligeholdelse, og lejeværdibestemmelserne skal jo gælde for alle ejerlejligheder, altså uden nogen datogrænse, ligesom lejeværdien for alle ejerlejligheder skal beregnes af den til enhver tid aktuelle ejendomsvurdering på samme måde, som det vil gælde for nyerehvervede enfamilieshuse.

Endvidere er der opnået et, synes jeg, væsentligt fremskridt derved, at der både for disse nyerehvervede enfamilieshuse og for alle ejerlejligheder nu skal regnes med 6 pct. i lejeværdi af den del af ejendomsværdien, som overstiger 400.000 kr. Det noterer vi med tilfredshed. Vi tror, at der hermed er taget et skridt i retning af mere rimelige forhold. Vi finder det fortsat urimeligt, at skatteyderne med de største indtægter og de dyreste huse kan få en hel del af deres husud-

gifter væltet over på andre og mindre velstillede borgere, men som sagt, det, der sker her, er et skridt i den rigtige retning, og det er vi glade for.

Såvel denne bestemmelse om de 6 pct. som bestemmelsen om 4 pct. for nyerehvervede parcelhuse på indtil 400.000 kr. tror jeg vil virke i retning af det, vi har ønsket, nemlig at modvirke den alt for stærke prisstigning på fast ejendom. Det er i hvert fald en side af denne sag, som også har en vis betydning, og det har også været motiveringen for, at hele dette kompleks af bestemmelser om parcelhuse er gået med ind i forliget omkring realkrediten.

Vi tager altså dette forslag, som det vil komme til at se ud nu med de ændringsforslag, der er stillet, som et fremskridt og kan tiltræde de stillede ændringsforslag.

Knud Østergaard: Mit partis ordfører er desværre forhindret i at være til stede. Jeg skal derfor kun fremsætte nogle ganske få bemærkninger.

Det er med al den debat, der har været omkring de såkaldt dyre parcelhuse, ganske interessant at kunne konstatere, at merprovenuet for staten ved, at man sætter lejeværdien op til 6 pct. for den del, der ligger over 400.000 kr., vil udgøre 800.000 kr. pr. år. Med den fordyrede administration, som dette indebærer, tør det jo nok siges, at det er meget begrænset, hvad staten derved opnår. Men også dette er jo en del af forliget, og mit parti kan derfor også godt tage det.

Jeg vil dog gerne sige, at en af de væsentligste grunde til, at mit parti accepterer det, som nu foreligger, er den nye lejeværdi, som er fastsat for ejerlejlighederne. Vi havde virkelig håbet, at dette problem hermed var taget ud af debatten. Det har jo ikke været tilfældet her i dag, og det kan vi kun beklage; vi havde håbet, at vi nu havde fået ro om hele denne sag. Men de 4 pct. betyder efter vor opfattelse en retfærdighedshandling over for ejerne af de bestående ejerlejligheder; idet de dyre ejerlejligheder får en forbedring og de billigere og dårligere en forringelse. Det er altså noget, der vender rigtigt, socialt set. Dernæst og ikke mindst føler jeg mig overbevist om, at denne omtrentlige ligestilling af ejerlejligheder og parcelhuse betyder et incitament til ny-